

Kulturdepartementet
v/ Politisk ledelse

Oslo, 23. september 2021

Innspill til statsbudsjettet 2023

Voksenopplæringsforbundet (Vofo) vil med dette gi innspill om tilskudd til studieforbund og Vofo i statsbudsjettet for 2023. Innspillet retter seg til statsbudsjettets kap. 315 post 70 og kap. 315 post 72. Innspillet har som formål å vise hvordan tilskuddene til våre organisasjoner kan utvikles for å gjøre oss i best mulig stand til å møte forventningene til vårt arbeid.

I Granavolden-plattformen ble regjeringen enig om å styrke det frivillige, åpne og ubyråkratiske opplæringstilbudet i frivillig sektor, i regi av blant andre studieforbundene. I mange år har størrelsen på tilskuddet til studieforbundene stått stille, og det er lite som tyder på at regjeringen har nådd ambisjonen om å styrke opplæringstilbudet i frivillig sektor. Vi ber derfor om at man følger opp ambisjonene og styrker frivilligheten som læringsarena.

Vofo er kjent med at enkelte studieforbund vurderer å bytte departementstilhørighet og søke godkjenning av Kunnskapsdepartementet. Vi ber at departementene legger til rette for ryddige prosesser i disse tilfellene.

Vofo har i innspill til Kunnskapsdepartementets statsbudsjett for 2023 bedt om at man styrker de ideelle kulturarvskolene. Utfordringen for de ideelle kulturarvskolene er at finansieringen av voksne uten rett bare gir deltidstilskudd, selv om den voksne eleven opptar en fullverdig skoleplass. Skolene er viktige bidragsyter i de forpliktelsene Norge har påtatt seg i arbeidet med å følge opp UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 2003.

Vofo har følgende innspill til Kulturdepartementets statsbudsjett for 2023:

1. Styrking av statsbudsjettets Kap. 315 Post 70 Tilskudd til studieforbund med 27 millioner i 2023
  - Styrking av tilskuddet til studieforbund med 25 millioner.
  - Vi ber om at tilskuddet til Voksenopplæringsforbundet videreføres og at det i 2023 økes med 2 millioner til 12 millioner kroner.
2. Inkluderer studieforbund og kulturfrivilligheten i et nytt kulturløft.
3. Momskompensasjon.
4. Styrking av frivilligheten
5. Kap 315 Post 21 - Økning i midler til forskning.

Argumentasjon og begrunnelse

Styrking av statsbudsjettets Kap. 315 Post 70 Tilskudd til studieforbund med 27 millioner i 2023

Tilskudd til studieforbund

Studieforbundene godkjent av Kulturdepartementet er demokratiske organisasjoner med til sammen over 300 frivillige organisasjoner som medlemmer. Som utdanningsinstituttet til frivillig sektor er studieforbund en viktig drivkraft for læring og opplæring i frivillig sektor. Studieforbundene gir tilskudd til kursvirksomhet og kvalitetssikrer opplæringen, de bidrar med veilednings- og motivasjonstiltak og driver pedagogisk utviklingsarbeid. De er et nettverk for voksnes læring og bidrar til at det gis gode, inkluderende kurstilbud over hele landet.

Opplæring og kunnskapsdeling er en forutsetning for en velfungerende frivillighet og kulturliv. Organisert opplæring sikrer nødvendig kompetanse til å drive og utvikle organisasjoner, det bidrar til rekruttering og deltagelse i frivillige organisasjoner og samfunnsliv, og det setter frivilligheten i stand til å være en kompetent samarbeidspart med det offentlige. Det gis opplæring som fremmer inkludering, motvirker utenforskap og gir kompetanse den enkelte trenger for å kunne delta aktivt i samfunnet. Vi trenger flere læringsarenaer der mennesker kan oppleve mestring og overvinne hindringer for læring. Det bidrar til å bygge mennesker og demokrati, og fremmer verdier vi som fellesskap setter høyt.

Som samfunn har vi lyktes godt i Norge, men også vi preges av økende spenninger og forskjeller mellom land og folk, ensomhet og utenforskap, fraflytting og andre globale utviklingstrender. Koronasituasjonen har forsterket dette på flere områder og flere organisasjoner melder om økte kostnader, reduserte inntekter, frafall av medlemmer som følge av manglende aktivitet, og behov for å utvikle og tilpasse tilbud til målgruppene.

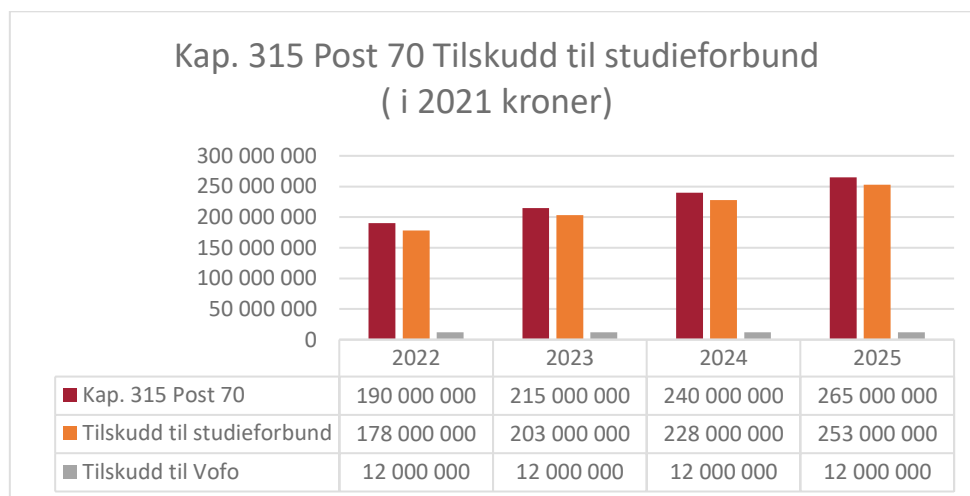
Studieforbundenes arbeid er et viktig verktøy for til å motvirke noen av disse utfordringene. Våre opplæringsarenaer skaper møteplasser og arenaer for deltagelse og læring som er et viktig grunnlag for det norske tillitssamfunnet og for bolyst i vårt landstrakte land. Dette er møteplasser hvor mennesker bygger kunnskap sammen, gjennom dialog, samhandling og refleksjon uavhengig av funksjonshindre, bakgrunn eller alder.

En av våre største utfordringer framover er å inkludere de av oss som av ulike grunner ikke kan delta i det digitale samfunnet. Pandemien har gitt de fleste av oss en digital kompetanseheving, men det er fremdeles mange som ikke har kompetanse eller muligheter til å delta digitalt. Studieforbundene vil bidra til å løfte befolkningens digitale kompetanse, men vi trenger både økt forståelse for merkostnadene og endringer i regelverket. Tilskuddet til studieforbund bør økes betraktelig for å motvirke denne utviklingen, og sikre deltakelse for alle. En inkluderende digitalisering sikrer at alle skal kunne være deltakere i vårt samfunn og demokrati på like vilkår.

Frivillige organisasjoner er hardt rammet av restriksjoner som følge av koronasituasjonen. Mange organisasjoner melder om økte kostnader, reduserte inntekter, frafall av medlemmer som følge av manglende aktivitet, og behov for å utvikle og tilpasse tilbud til målgruppene. Økt fokus på smittevern har også medført at kursarrangører har fått økte kostnader til lokaler, bl.a. fordi offentlige undervisningslokaler i stor grad har vært utilgjengelig for studieforbundene. Studieforbundene bidrar til høy kursaktivitet i frivillige foreninger og kulturlivet, noe som er et viktig virkemiddel for å snu de negative trendene knyttet til frafall og manglende aktivitet i kjølvannet av koronaen.

For å jobbe langsiktig og aktivt med å styrke opplæring og deltakelse i sivilsamfunnet, trenger studieforbundene at tilskuddet økes over flere år. Kompetanse og opplæring er nøkkelen for å styrke

frivilligheten og gjenreise en velfungerende og kompetent frivillig sektor. Vi ber derfor om at det lages en opptrappingsplan med mål om at tilskudd til studieforbund godkjent av Kulturdepartementet skal nå 250 millioner kroner innen 2025.

Det viktigste rammevilkåret for å styrke frivillig sektor som læringsarena og kompetansen i sektoren er bevisst satsing på studieforbundene. Vi mener derfor at det er behov for å styrke studieforbundene slik at bevilgningene i 2023 utgjør minimum 203 millioner. Dette vil bidra til at frivillige foreninger skaper flere og bedre læringsarenaer.

Tilskudd til Voksenopplæringsforbundet

Vofo er interesseorganisasjonen til de 14 offentlig godkjente studieforbundene i Norge. Disse bidrar til organisert opplæring i over 500 frivillige og ideelle medlemsorganisasjoner og et mangfold av opplæringstilbud.

Mangfold i studieforbundenenes medlemsmasse, opplæringstilbud og roller, tilsier at det er et stort behov for å samordne og å løse felles utfordringer. Voksenopplæringsforbundet og studieforbundene har store ambisjoner om å bli en tydeligere aktør på det kompetanse-, kultur- og frivillighetspolitiske feltet. Vofo ønsker å være en konstruktiv bidragsyter for å møte politiske ambisjoner og fremme studieforbundenenes interesser.

En av Vofos oppgaver er å bidra til at studieforbundene har en så effektiv hverdag som mulig. Arbeidet med implementering og omforente tolkninger og praktiseringer av det nye regelverket vil være en viktig oppgave for Vofo. Dette skjer gjennom ulike fellestjenester, møteplasser, stimulering til samordning, forenkling samt IT-løsninger for registrering, kvalitetssikring, rapportering til myndighetene. Det er viktig at studieforbundenenes rapportering holder høy kvalitet og gir et riktig bilde av den kursvirksomheten som skjer i sektoren. Vofo samordner og kvalitetssikrer studieforbundenenes årlige rapportering til SSB og vil styrke samarbeidet med det offentlige.

Vofo ønsker å styrke sin innsats med å fremme voksnes læring ved å bidra til mangfold, utvikling og ny kunnskap og være et felles forum for voksnes læring i demokratiske og ideelle organisasjoner. Det finnes mye kunnskap i Vofo og studieforbundenenes nettverk, og en viktig oppgave er derfor å legge til rette for god informasjonsflyt. Med en effektiv kunnskapsdeling kan studieforbundene og deres medlemmer gjøre nytte av positive synergieffekter, en større erfaringsbase og av potensielle samarbeidsmuligheter som dukker opp. Vofo vil videre følge opp arbeidet med voksnes læring ved å tilby konferanser, seminarer og kurs for og i samarbeid med studieforbundene og deres medlemmer.

Vi ser stort potensialet i å videreutvikle dette arbeidet fremover og gjøre Vofo til en av landets viktigste arena for voksnes læring.

Vofo sitter i Kompetansepolitisk råd og representerer frivillig og ideell sektor. Vofo er en viktig pådriver for å gjøre sektoren til en tydeligere bidragsyter i landets kompetansepolitikk, både nasjonalt og regionalt. Vi mener det ligger et stort potensial i å se de ulike læringsarenaene i arbeidsliv, frivillig/ideell sektor og utdanningssektor i sammenheng og få på plass en politikk som får dem til å spille bedre sammen i et utvidet kompetanseperspektiv.

Det er viktig å legge til rette for samhandling mellom frivillig og ideell sektor og lokale myndigheter for at befolkningen skal få tilgang til flere læringsarenaer. For å møte dette behovet trenger vi en sterkere finansiering av Vofos regionale arbeid. Vofo tildeler regionalt tilskudd til studieforbundene på vegne av fylkeskommunene. Vofo har i dag regioner som dekker alle landets fylker, men flere av disse mangler ressurser til å være en effektiv støtte for studieforbundene og pådriver for regionalt samarbeid. Vi ber om en økning i statsbudsjettet slik at vi kan styrke vår regionale kapasitet.

Vi ber om fortsatt forutsigbarhet for vårt budsjett og at tilskuddet til Voksenopplæringsforbundet utgjør minimum 12 millioner kroner for 2023.

Inkluderer studieforbund og kulturfrivilligheten i et nytt kulturløft

Vofo er fornøyd med at et nytt flertall har ambisjoner om et nytt kulturløft i sine partiprogram. Vi ber om at regjeringen tar med tar med kulturfrivilligheten som en viktig del i et nytt kulturløft. Kulturutredningen 2014 pekte på at det er behov for å styrke den kulturelle grunnmuren og at et «Kulturløftet 3» må være et lokalt kulturløft.

Studieforbundene er en viktig del av del kulturelle grunnmuren og er sentrale leverandører av kulturrelatert opplæring og kurs. Estetiske fag og håndverksfag utgjør i 2020 47% av all den godkjente kursvirksomheten. Denne kursvirksomheten inneholder hele bredden av kulturlivet, og omhandler blant annet teater, håndverkstradisjoner og musikk. Kursvirksomheten skjer ute i studieforbundenes medlemsorganisasjoner over hele landet og bidrar til å senke deltakerkostnadene slik at flere kan ta del i kulturaktiviteter.

Voksenopplæringsmidler er en enkel og forutsigbar ordning som det frivillige kulturlivet kjenner godt. Den enkleste måten å styrke den lokale kulturen vil derfor være å styrke tilskuddet til studieforbund. Studieforbundene har også potensial til å bidra mer med sine nettverk og kompetanse på kulturfeltet. De kan bidra med samordningsoppgaver og forvalte tilskuddsordninger som er rettet mot det kulturfrivilligheten. Vi ber om at regjeringen tar med studieforbundene og kulturfrivilligheten som en viktig del i et nytt kulturløft.

Momskompensasjon til studieforbund

Vi støtter Frivillighet Norges anbefaling om at momskompensasjonen rettighetsfestes på 95 % av momsutgiftene i statsbudsjettet for 2023, og 100 % av momsutgiftene i statsbudsjettet for 2024.

Vofo ber om at studieforbundene godkjent av Kulturdepartementet gis rett på momskompensasjon. Studieforbundene mottar i dag ikke momskompensasjon til tross for at de bidrar til å fremme frivillig aktivitet og er registrert i frivillighetsregisteret. Vi ber om at studieforbund som bidrar til frivillig aktivitet, og ellers tilfredsstillende kriteriene, gis rett på momskompensasjon

Styrking av frivilligheten

Frivilligheten spiller en viktig rolle for et levende og inkluderende samfunn. For å sette frivilligheten i stand til å være en aktør som skaper aktivitet og opplæringsarenaer trengs det forutsigbare driftsmidler. I frivillighetsmeldingen fremgår det at regjeringen vil gi tilskudd til frivilligheten som

underbygger egenarten og den selvstendige stillingen som frivilligheten har. Vi ber derfor om at man følger opp ambisjonene i frivillighetsmeldingen med en reell styrking av driftstøtten som underbygger egenarten og den selvstendige stillingen til frivilligheten.

Kap 315 Post 21 - Økning i midler til forskning

Forskning og kunnskapsutvikling er et sentralt virkemiddel for å nå frivillighetspolitiske mål. Vofo mener det er behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget om læring i frivillig sektor, vi ser dette som en nyttig innsats også for oppfølgingen av nasjonal kompetansepolitisk strategi.

Det er i dag ingen systematisk kunnskap om den samfunnsmessige betydningen av opplæringen som skjer i frivillig sektor. Mye av den kunnskapen som vedlikeholdes i frivilligheten gjennom systematisk opplæring, er av stor betydning for samfunnet og for offentlig sektor, men forskningen om dette dekkes ikke av den forskningen som finansieres over Kulturdepartementets budsjett, f.eks. gjennom Senter på forskning sivilsamfunnet og frivillig sektor. Resultatet er at samfunnet verken kjenner til hvordan eller i hvilken grad opplæring i frivilligheten bidrar til samfunnets samlede nytte, det være seg for bevaring av vår immaterielle natur- og kulturarv eller som partner i offentlig tjenesteytelser.

Vi ber derfor om at man setter av forskningsmidler til å forske på den samfunnsmessig betydning av opplæringen i frivillig sektor.

Mer informasjon om studieforbundenes kursvirksomhet finner dere på <https://statistikk.vofo.no/>.

Med hilsen

Voksenopplæringsforbundet

Hege Irene Fossum
Leder

Rune Foshaug
Generalsekretær